

OANA ORLEA SAU REZISTENȚA PRIN FRANCOFONIE ÎN ROMÂNIA TOTALITARĂ

Elena-Brândușa STEICIUC

Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, România

The totalitarian regime installed in Romania opened a long period during which freedom of thought, of speech or religious were forbidden, as the “new man” had to be created, in an Orwellian atmosphere. Among those who opposed and resisted dictatorship, Oana Orlea (1936-2014) was a prominent figure. Her writings, published in French, in her adoptive country, pointed out the insanity of Ceausescu’s dictatorship.

This paper attempts to deal with some of the most important characteristics of Oana Orlea’s writings: *Un sosie en cavale (The Runaway Lookalike)*, 1986 and *Les années volées (The Stolen Years)*, 1991, in which fiction and autobiographical writing contribute to defend the victim’s right to individual freedom in the context of dictatorship and to testify against any intrusion into individual freedom.

Keywords: *totalitarian regime, freedom of thought, dictatorship, French and francophone literature, Oana Orlea’ fiction, autobiographical writing.*

Totalitarismul și distrugerea ființei umane

Într-o lucrare esențială pentru înțelegerea fenomenului totalitar, Hannah Arendt considera că această experiență a început „prin distrugerea esenței omului” (Arendt 7). Ființa umană, transformată în simplu robot și lipsită de identitate într-un univers cvasi-carceral, a rezistat cu greu terorii impuse de cele două mari experiențe totalitare ale secolului trecut: nazismul și „ciuma roșie”, comunismul. În România, dictatura instaurată după al doilea război mondial a împins toată țara într-o imensă închisoare orwelliană, unde libertatea individuală era complet strivită sub „directivele” dictatorilor care s-au succedat pe parcursul celor peste patru decenii de totalitarism. Orice rezistență față de regulile impuse de partidul unic putea să aibă și avea consecințe tragice pentru cei ce găseau curajul de a se împotrivi și pentru familiile lor.

Între 1945 și 1964 un milion de persoane au cunoscut represiunea comunistă sub formele cele mai dure, din motive care țineau de apartenența socială, de gândirea politică, de credo-ul personal. În anii dictaturii ceaușiste, ani ai „utopiei totalitare și ai naționalismului insular”, conform cercetătoarei Catherine Durandin, supravegherea generalizată a populației a înlocuit represiunea violentă din anii ‘50-‘60, iar manipularea a găsit căi mult mai perfide.

Totuși, în acest marasm generalizat, au existat și conștiințe libere. Persoane făcând parte din toate clasele sociale au refuzat să se aplece în fața „ciumei roșii”. Nume ca Paul Goma, Marcel Petrișor, Ion Ioanid, Elisabeta Rizea – supraviețuitori ai infernului carceral și ai unor presiuni greu de suportat – sunt cunoscute după 1989 pentru mărturia lor. Una dintre conștiințele libere ale României totalitare, o rezistență care a atras atenția lumii întregi asupra derivelor sistemului este Oana Orlea, ale cărei scrieri, publicate în Franța anilor ‘80, sunt dovada curajului acesteia, dovada voinței de a-i ajuta pe cei din țară să reziste. Articolul nostru își

propune să traseze principalele axe ale parcursului său scriitoricesc, care se structurează fie în același timp ca un model pentru generațiile viitoare.

Scurtă incursiune bio-bibliografică

Descendentă a unei familii princiare românești, Marioana Cantacuzino – care mai târziu avea să-și ia pseudonimul literar Orlea, după numele unui sat din Apuseni – s-a născut în 1936 la București, fiind fiica lui Bîzu Cantacuzino, pionier al aviației din acea vreme, și nepoata prințesei Maruca Rosetti-Cantacuzino, soția compozitorului George Enescu. Viitoarea scriitoare își face studiile în diverse instituții școlare din capitală și în 1952, la vârsta de 16 ani, adolescența este reținută pentru difuzarea unor manifeste anticomuniste, destul de inocente, de altfel. Consecința este previzibilă, pentru acele timpuri: trei ani de detenție în cele mai dure temnițe destinate femeilor din România stalinistă, din care nu este eliberată decât la vârsta de 19 ani datorită intervențiilor lui George Enescu. Numeroasele închisori prin care a trecut „nu au înfrânt-o, dar aveau să o marcheze”, potrivit spuselor criticului Alex Ștefănescu, care aruncă o privire plină de empatie asupra experienței carcerale a tinerei Cantacuzino:

Experiența trăită ca deținut politic a intrat definitiv în compoziția ei sufletească. Eleva de șaisprezece ani s-a maturizat, putem presupune, mai repede decât colegile ei de școală, a devenit lucidă și responsabilă la o vârstă la care alți tineri încă au o anumită naivitate. Totodată, s-a dezvoltat în ea o nerăbdare de a-și trăi viața, un fel de panică, provocată de gândul că istoria poate reteza oricând, ca o ghilotină, biografia unui om (Ștefănescu 8).

Întoarcerea în lumea „liberă” nu îi permite tinerei revoltate să-și reia viața de unde o lăsase, nici să-și continue studiile, căci dosarul întocmit de poliția politică – Securitatea – o urmărește peste tot. Ca mulți alți tineri cu „origine nesănătoasă”, nu are dreptul să se înscrie la universitate, rezervându-i-se munci grele, vizând distrugerea ei psihică și fizică. Mai târziu, fosta deținută va lucra ca taxatoare la IRTA sau va face munci umile într-un salon de coafură. Reușește din când în când să dea meditații de limbă franceză, doar pentru unele familii ce mai îndrăzneau să o primească. În acea vreme, tânara începe să scrie sporadic, dar fără speranță de a publica.

O primă călătorie în Franța (1965) la invitația unui membru al familiei i-ar fi permis integrarea într-o lume liberă, dar Oana Orlea revine în România pentru a-și continua destinul. Scurtul moment de „dezgheț” al regimului comunist de la sfârșitul anilor ‘60 îi dă ocazia să-și vadă publicate diverse scrieri la edituri importante din țară: *Numele cu care strigi*, Iași, Ed. Junimea, 1970; *Pietre la țarm*, București, Ed. Cartea Românească, 1972; *Competiția*, București, Ed. Cartea Românească, 1974; *Cerc de dragoste*, București, Ed. Cartea Românească, 1974.

Așadar, cariera literară a Oanei Orlea începe în țara sa de origine prin aceste volume de proză densă, construite în jurul unor teme mai mult sau mai puțin acceptate într-o epocă în care cenzura ideologică – mai puțin dură decât în anii proletcultismului – interzicea o întreagă serie de subiecte tabu. Tânăra scriitoare abordează problematica identității artistului în căutarea originalității și

autodepășirii, a vieții de cuplu, a tensiunilor dintr-un grup uman, a omului confruntat cu limitele sale.

În anii cei mai negri ai dictaturii lui Nicolae Ceaușescu – deceniul 80 –, Oana Orlea profită de o călătorie turistică pentru a cere azil politic în Franța, exasperată de permanenta supraveghere a Securității. Lăsându-și în România familia, prietenii, iubirile, autoarea știa că orice reîntoarcere era imposibilă în condițiile date. Ea risca, de asemenea, ștergerea din memoria colectivă, deoarece cărțile tuturor scriitorilor care rămăneau în Occident, în special ale opozanților, erau transferate în fondul *Secret* al bibliotecilor publice, unde cititorii nu aveau acces.

În Franța, Oana Orlea a fost consacrată chiar de primul său roman, *Un sosie en cavale*, pe care Bernard Pivot îl considera un strigăt de alarmă împotriva tuturor dictaturilor din toate vremurile și din toate colțurile lumii. Bibliografia franceză a romancierei, sprijinindu-se pe partea românească a operei sale, numără romanul *Un sosie en cavale*, Paris, Seuil, 1986; textul-confesiune *Les Années volées. Dans le goulag roumain à seize ans*, Paris, Seuil, 1991; romanul alegoric *Le Pourvoyeur*, Ed. Oana Orlea, 2000; *Rencontres sur le fil du rasoir*, volum de nuvele, publicat la Gallimard în 2007 și *Les Hommes d'Alexandra* (2010).

Dispariția ultimei prințese din familia Cantacuzino în iulie 2014 este un motiv în plus pentru a ne îndrepta privirea asupra parcursului excepțional al acestei autoare, care aparține în egală măsură literaturii române și universului literar francfon, una dintre acele „voci” care au rezistat, prin francofonie, în fața a ceea ce Bernard-Henri Lévy numea „barbaria cu chip uman”.

Coborârea în infern a unei sosii

Oana Orlea a devenit cunoscută în Occident datorită romanului *Un sosie en cavale/O sosie pe fugă*, publicat în 1986, șase ani după plecarea sa definitivă din România, text ce dezvăluie mecanismele dictaturilor de orice nuanță politică. Utopie neagră comparabilă cu *1984* a lui George Orwell, romanul se bazează pe o intrigă de tip polițist foarte bine condusă referitoare la realitățile sistemului totalitar, ale cărui elemente de bază erau minciuna, opresiunea, calomniile și teroarea.

Personajul principal, Léontine, este sosia lui *Bien-Aimée* (Mult Iubita) soția lui Kouty, dictatorul unei țări nenumite (dar foarte ușor de identificat ca fiind România lui Ceaușescu). Această femeie încă tânără, care a reușit să scape de Cuplu și de gardienii lui cu ocazia unei vizite în străinătate, duce o existență minată de frică, pentru că știe că represaliile nu vor întârzia. Între prima și ultima secvență a textului, un lung flashback constituie spațiul textual al introspecției și rememorării, în care fugara își amintește cea mai recentă parte din viața ei: felul în care a fost forțată să devină una dintre numeroasele sosii ale dictatoarei; existența de zi cu zi din fosta țară, unde dictatura nu avea alt țel decât distrugerea ființei umane și pretinsa creare a „omului nou”; interiorul Perimetrului Zero, rezervat nomenclaturii; drama sa personală de femeie condamnată la singurătate, după îndochinarea fiului ei, Marc.

Poate, oare, o sosie să fie liberă, să aibă o identitate proprie? Sau este forțată să nege tot ceea ce face parte din ființa ei? Iată câteva întrebări la care această antiutopie ne invită să reflectăm, pentru că textul Oanei Orlea vizează și

relația dintre dictatoare și dublurile ei, tinere femei lipsite de libertate, recrutate pentru singurul scop de a o proteja de posibilele atacuri sau pentru a menține imaginea de propagandă a unei „mame a patriei” veșnic tânără. La Palat există un Maestru de Ceremonii, al cărui discurs interior surprinde angrenajul acestui raport de substituție, ca posibilă relație între victimă și călău:

Lui Aimée nu-i plac sosiile. De-a lungul anilor a refuzat să le pună la treabă. Aveam una care era destul de bună, dar nu ne-a servit niciodată. A trebuit să așteptăm primul atentat, omul cu pistolul ruginit, pentru ca Aimée să se decidă. Pentru sosie era prea târziu. Obligată să stea degeaba, fata devenise complet nebună, nu se mai oprea din mormăit; și, atunci când într-un final o înlocui pe Aimée cu ocazia unei numiri a nu știu cărui ambasador, puțin a lipsit să i se arunce de gât, noroc că am prins-o la timp. Asta nu ne-a scutit de a recupera peliculele fotografiilor prezenți, căci, evident, au făcut destule fotografii. Erau și reporteri străini, treaba a fost serioasă. Nu, lui Aimée nu-i plac dublurile; dar, după ce era cât pe ce să fie ucisă, a înțeles că nu se putea lipsi de ele. La început, nu înceta să ne ceară să le înlocuim. O sosie nu se face cu una cu două, trebuie luni de muncă. [...] Nu știu dacă lui Aimée începuseră să-i placă aceste numeroase Aimée create de noi, dar nu ne-a mai ordonat de fiecare dată înlocuirea lor. Doar dacă una dintre ele îmbătrânea prea repede (Orlea, 1986: 93-94).

După racolare, instruită de Actriță, care se ocupă de toate detaliile exterioare ale sosiilor, Léontine începe o lungă coborâre în infern, care se va solda nu numai cu pierderea libertății, ci și cu aceea a identității. Instalată deja în palatul Cuplului – așa-numitul „Perimetru Zero” – în inima sistemului totalitar, bine hrănită (în timp ce concetățenii trăiesc în sărăcie și frig), tână este cuprinsă de sentimente contradictorii, căci răul începe să se strecoare încet dar sigur în conștiința sa:

O urma pe Actrița – Kouty, având grijă să meargă cu vârful picioarelor un pic în interior și să-și potrivească mersul după al partenerului. De atâtea ori văzuse Cuplul înaintând astfel, cu acest mers asemănător, rigid și energic pe covoarele roșii derulate sub picioarele lor. Gândul că într-o zi va merge pe covorul roșu, în urma lui Kouty, o înnebunea. În afara perimetrului, ura Cuplul, ca toată lumea, cu o ură un pic lașă, patrunsa de frică, acea frică tumorală, deprimantă care sfârșea prin a contamina totul. Afară era ușor să urăști. [...] Dar aici, în interiorul Perimetrului Zero, nici vorbă să te joci de-a bebelușul. Odată intrată, Léontine a lăsat de o parte ura, stânjenitoare și periculoasă, iar golul fu înlocuit cu un frig care făcea orice sentiment agreabil și alunecos (Orlea, 1986: 94).

După cum declara romanciera într-un interviu pe care ni l-a acordat în 2004, romanul *Un sosie en cavale* își are originea în realitatea românească a anilor '70-'80:

[...]zvонul puternic care circula despre sosia sau sosiile Elenei Ceaușescu. Trebuie spus că de fiecare dată când se auzea că e bolnavă sau victimă a unui accident - fusese de mai multe ori cazul, dar mă întreb

dacă nu ne luam dorințele noastre drept realitate - la fiecare apariție a sa la televizor, pândeam cel mai mic semn care ne-ar fi indicat prezența unei sosii (Steiciuc, 2012: 113).

În ceea ce privește detaliile foarte concrete ale cotidianului sub dictatura comunistă, romanciera nu avea nevoie să caute informații, pentru că anii petrecuți în țara natală i-au fost suficienți din acest punct de vedere: imaginile recurente ale unor cozi gigantice în fața magazinelor alimentare; distrugerea capitalei, a patrimoniului arhitectural (leitmotivul prafului obsedant care plutește în aer!); frontiere închise; spălarea neîntreruptă a creierelor. Și, peste tot și toate, imaginea cuplului dictatorial, flatat cu entuziasm de către profitorii regimului.

Acest roman, care propune mai multe nivele de lectură (de la cel mai concret până la cel simbolic) se concentrează asupra imaginii cuplului dictatorial și mai ales asupra imaginii dictatoarei, Bien-Aimée. Exegeții, și în special Alain Vuillemin, au remarcat această originalitate în raport cu celelalte romane de același gen, care sunt construite pornind de la imaginea unui singur dictator, de obicei un bărbat. Cunoscând România anilor '70-'80, putem cu ușurință să identificăm în trăsăturile acestei femei imaginea și comportamentul Elenei Ceaușescu „mama patriei”; „...cu mâinile în dreptul burții, pe deasupra rochiei, a fustei, sau blănii [...] ținând poșeta, agățată de încheietura mâinii”; vizitele întreprinse prin țară, intens mediatizate, „Aimée salutând mulțimea, Aimée prezindând o masă festivă, Aimée vizitând o cooperativă agricolă de producție și mângâind o vacă între coarne”.

Léontine, sosia unei dictatoare nebune, este un personaj care, printr-o rezistență constantă și lucidă, reușește să învingă sistemul – chiar dacă provizoriu – recuperând o parte din identitatea pierdută. Metaforă a privării de libertate și de individualitate, sosia din primul roman francez al Oanei Orlea este una dintre cele mai tragice victime ale dominației totalitare.

O mărturie cutremurătoare despre gulag: *Cantacuzino, ia-ți boarfele și mișcă!*

Volumul *Les Années volées. Dans le goulag roumain à seize ans* publicat în 1991 este un text autobiografic, urmașa Cantacuzinilor simțindu-se datoare să depună mărturie despre ororile gulagului românesc, pe care Occidentul le ignora în anii '60. Confesiunile Oanei Oarlea se alătură relatărilor celorlalți supraviețuitori – de exemplu, Ion Ioanid –, prin caracterul lor „în mod paradoxal tonic”, căci, așa cum Monica Lovinescu afirma despre *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, „ceea ce domină nu e oroarea, ci capacitatea de a rezista a acestor victime private de orice libertate, izolate, violate” (Lovinescu 375).

La originea textului se găsește un lung interviu acordat de Oana Oarlea în iunie 1990 Marianei Marin și publicat în limba română, în două ediții, cu un titlu ce reia ordinul adresat tinerei deținute de gardienii comuniști, la fiecare mutare dintr-un penitenciar în altul: *Cantacuzino, ia-ți boarfele și mișcă!* Această lungă relatare e compusă din treisprezece secvențe, corespunzând închisorilor prin care adolescenta Marioana Cantacuzino a fost obligată să treacă între 1952 și 1955: Rahova, Văcărești, Jilava, Ghencea, Pipera, Tîrgușor, Mișlea, o dată sau de două ori, după legile necunoscute ale regimului penitenciar.

Mărturia realistă a fostei prizoniere, adolescentă naivă și revoltată, nu poate lăsa cititorul indiferent. Iată care e regimul zilnic, relația dintre călău și victimă în

gulagul românesc, inspirat de sistemul penitenciar sovietic, pe care Aleksandr Soljenityn l-a făcut cunoscut lumii întregi:

Ne învăteam în cerc, cu mâinile la spate, sub lătrăturile gardienelor, și nu aveam voie să vorbim. Deținutele din cele patru celule nu aveau voie să se întâlnească și nici să se vadă, așa că eram scoase la plimbare pe rând. Rezultatul era că nu ne gândeam decât cum să comunicăm între noi. [...] Deținutele mai vechi comunicau prin bătăi în perete, existau tehnici diferite, am învățat și eu. Cele foarte pricepute se foloseau de alfabetul Morse – erau excepții. În timpul plimbării ne venea prin rotație rândul să scoatem tineta. Gardiencele râdeau de se prăpădeau când, pe scările abrupte, tineta era gata să se răstoarne și stropii săreau pe noi. Nu cu mult timp înainte, fostul director, Maromet, asista cu plăcere la această operațiune, mai ales la secția de bărbați. Îi lovea peste picioare cu bâta până cădeau. Apoi îi pedepsea cu carcera. Și carcera la Jilava nu era jucărie... (Orlea, 2008: 32).

Printre cele mai pregnante aspecte ale textului autobiografic al autoarei Oana Orlea menționăm: scenele vieții cotidiene (organizarea celulelor, programul, hrana, dușul, wc-urile), cele două vizite ale mamei sale – ale cărei pachete, când erau acceptate, nu reușeau niciodată să potolească foamea adolescentei, chiar dacă ajungeau întregi; greva foamei și alte găselnițe ale adolescentei, care, prin atitudinea sa provocatoare, era văzută de ofițerii politici ca o „campionă a indisciplinei”, ceea ce genera noi persecuții; tortura (auzită, văzută sau suferită), metodă eficientă pentru a stoarce declarații, chiar și false, destinate de anchetatori unui scenariu prestabilit.

Iată o altă mărturie grăitoare privind regimul de exterminare a femeilor în România totalitară, mai ales când aceste femei întemnițate îndrăzneau să își aducă aminte de minime componente ale demnității umane:

Era noaptea de Crăciun și fiecare pregătea ce putea: tort din pâine înmuiată în cafea și frecată cu suplimentul de marmeladă economisit pe multă vreme (oficial, primeam 50 grame pe săptămână, dar în realitate erau multe grame lipsă). Cele care primeau pachete mai făceau câte o cinste: cu cacao, de pildă. [...] Ne spălăm de zor cu apă înghețată. Spălătorul avea o acustică bună și nu știu cum s-a făcut că am început să cântăm colinde. Deodată, ușa s-a deschis și a intrat răcnind locotenentul Crăciun. N-am avut timp să ne punem mai nimic pe noi. Îmi aduc aminte că eram cu picioarele goale în galeși. Direcția: la carceră! Fiecare pușcărie are propria ei concepție despre carceră. La Ghencea, carcera era o simplă și temută gheretă [...] extrem de eficace. În picioare aveam loc toate trei, dar de așezat, numai câte două o dată. Oricum, era prea frig ca să putem sta fără să ne mișcăm cât de cât. Deasupra noastră era un mirador. Îl auzeam tropăind pe soldatul de gardă. Totul era alb de zăpadă. Chiciura strălucea pe sârma ghimpată care despărțea bărcile femeilor de cele – numeroase – ale bărbaților. Era o noapte de Crăciun frumoasă. Am reînceput să cântăm, ca să ne încălzim și să nu ne dăm bătute (Orlea, 2008: 42-43).

În lupta ei contra totalitarismului și a uitării, Oana Orlea iese învingătoare. Amintirile ei, povestite cu farmec și umor în volumul *Cantacuzino, ia-ți boarfele și mișcă!* constituie o mărturie incontestabilă în reconstituirea atmosferei din gulag,

pentru ca o astfel de istorie să nu se mai repete. De altfel, după cum afirma autoarea în interviul amintit, ființa umană găsește resurse nebanuite în fața ororii:

[...] *dacă pedeapsa este aplicată, în funcție de fantezia personală a fiecărui torționar - mai mult sau mai puțin standard: foame, frig, umilință, durere fizică provocată în diverse moduri, muncă istovitoare, etc. - fiecare ins găsește în adâncul lui propria formă de rezistență. Aceasta îl va ajuta să nu cedeze, până în clipa când nu va mai putea evita moartea sau, eventual, până la eliberare* (Steiciuc, 2012: 108).

Oana Orlea a rezistat ororii totalitare prin miracolul unui trup tânăr și, mai apoi, prin tăria unor convingeri intelectuale în care francofonia avea un loc de prim rang. Mărturia ei ne îngăduie să sperăm că tinerele generații – conștiințe libere în contextul noului mileniu – vor desprinde din experiența trecutului lecția unei bune conviețuirii în viitor, prin respectul individualității și al alterității.

Referințe bibliografice

- Arendt, Hannah. *Originile totalitarismului*. Traducere de Ion Dur și Mircea Ivanescu, București: Humanitas, 1994.
- Durandin, Catherine, « Le système Ceausescu. Utopie totalitaire et nationalisme insulaire ». *Vingtième siècle. Revue d'histoire*, no. 25 (janvier-mars 1990), p. 85-96.
- Lévy, Bernard-Henri. *La barbarie à visage humain*. Paris : Grasset, 1977.
- Lovinescu, Monica. *Etica neuitării*. Antologie și prefață de Vladimir Tismăneanu, București: Humanitas, 2008.
- Steiciuc, Elena-Brândușa. « Portrait de l'artiste entre deux langues ». *Horizons et identités francophones*, Chișinău : Cartier, 2012, p. 96-114.
- . « Deux voix féminines contre le goulag roumain : Oana Orlea et Lena Constante ». *Fragments francophones*, Chișinău : Cartier, 2012, p. 35 - 49.
- . „Oana Orlea, ultima prințesă cantacuzină”. *Convorbiri literare*, august 2014, p. 51.
- Ștefănescu, Alex. „Cine este Oana Orlea ?” *România literară*, nr. 42, 2011, p. 8.
- Vuillemin, Alain. *Le Dictateur ou le dieu truqué dans les romans français et anglais de 1918 à 1984*, Paris, Méridiens-Klincksieck, 1989, 336 p, traduit en langue roumaine : *Dictatorul sau Dumnezeul trucat*, București: Fundația Culturală Română, 1997, 396 p., traduction par Liliana Somfelean.

Bibliografie Oana Orlea

- în limba română:

- Calul de duminică*. București: Editura Pentru Literatură, 1967.
- Țestoasa portocalie*. București: Editura pentru Literatură, 1969.
- Numele cu care strigi*. Iași: Junimea, 1970.
- Pietre la țarm*. București: Cartea Românească, 1972.
- Competiția*. București: Cartea Românească, 1974.
- Cerc de dragoste*. București: Cartea Românească, 1974.
- Un bărbat în rândul lumii*. București: Cartea Românească, 1980.
- Alexandra iubirilor*. București: Compania, 2005, traducere din limba franceză de Elena-Brândușa Steiciuc.
- Cantacuzino, ia-ți boarfele și mișcă!* București: Compania, 2008.
- Întâlniri pe muchie de cuțit*. București: Leda, 2011, traducere din limba franceză de Elena Bulai.

- **în limba franceză:**

Un sosie en cavale. Paris : Seuil, 1986.

Les années volées. Dans le goulag roumain à seize ans. Paris : Seuil, 1991.

Le pourvoyeur. Ed. Oana Orlea, 2000.

Rencontres sur le fil du rasoir. Paris : Gallimaard, 2007.

Les Hommes d'Alexandra. Paris : La Bruyère, 2010.